

MATS EKDAHL

OFFICERS MÄSSEN II

PETESSO FÖRLAG

 MATS EKDAHL

OFFICERS
MÄSSEN II

PETESSO FÖRLAG

Innehåll

Förord	7
Inledning	9
<i>Mässen tillhör våra folkminnen</i>	
Mannerheim på svenska mässar	22
<i>Finsmakaren Mannerheim • Mannerheim & snapsen • Mannerheim och Tore Wretman</i>	
Officersmässen och läslustan	28
<i>Carl Stenkula på Revingehed</i>	32
RAPPHÖNS	34
Mässens absoluta storhetstid	36
Kvinnorna och mässen	38
Föregångaren till Nato bildas	45
<i>Säckpipans brummande</i>	48
De första Nato-mässarna	53
<i>Trianon i Eksjö • Trianon och The Bomb</i>	56
ANSJOVISRULLE OCH MATJESSNITTAR	61
Mässlivet till havs	62
Winston och den indiska mässen	66
Mässarnas förlovade land	71
Engelska flottan har siktats vid Vinga	75
Nils Bielke – kungens klädinspiratör	81
En mäss att minnas	84
Officerens andra hem	89
Den moderna garnisonsstaden	90

<i>Underlöjtnant Johnssons ankomst till Jämtlands fältjägarregemente</i>	96
JÄMTLÄNSKT SMÖRGÅSBORD – 1903	98
Nu tändas åter ljusen i min lilla stad	100
Hallands regemente – en folklig förebild	103
Författarnas frontreportage	108
<i>Gardeshusarregemente på besök i Stockholm – 2011</i>	112
TOAST SKAGEN	115
Sverige under kalla kriget	116
<i>Världsmästerskap i beredskap • General Skoglund, min främste supporter</i>	
<i>Karlberg 1913</i>	122
FILET DE BŒUF HENRY IV	124
Det saknade kavalleriet	126
Den militära idrotten	129
Napoleon först med staberna	133
Povel Ramel på flygstaben	137
Läsefrukter i mässens bibliotek	139
Flygmässarna hade sin bardisk	144
<i>Kungl. Skånska husarregementet 250 år – 1908</i>	154
SEPTEMBERLAX	157
Mässen under inlandsisen	158
Rutger von Aschebergs fältservis	162
Epilog	165
FÖRLÄGGARENS TACK	166
LITTERATURFÖRTECKNING	168
PERSONREGISTER	171
MEDVERKANDE	173
MÄSSTACK	174

Trianon i Eksjö

BYGGNADSMINNE

Officersmässen Trianon, som idag fungerar som mäss för militärpersonal vid Eksjö garnison, har anor från 1700-talets slut. Idag är den förklarad som byggnadsminne av regeringen.

Trianon, med paviljonger, uppfördes ursprungligen i Mariannelund där Kalmar regemente då hade sin mötesplats, men har flyttats flera gånger.

Sitt namn fick anläggningen i början av 1800-talet då den flyttats till Hultsfred där byggnaderna placerades i trekant. Sin nuvarande plats fick Trianon först

1995. Regeringen anser i sitt beslut att byggnaderna har ett starkt arkitektoniskt värde. Att de nu blivit byggnadsminne innebär att de inte får rivas, flyttas eller förvanskas.

Jönköpings läns museum beskriver byggnadshistoriken för Trianon så här: 1792 uppfördes den tredelade byggnaden som stabsbyggnader för Kalmar regementes mötesplats i Mariannelund. Byggnaderna var förhållandevis enkla, men utgör ännu grunden i dagens flygelbyggnader och den främre delen av huvudbyggnaden.

Mässen är en av världens äldsta som fortfarande är i bruk. Mässen har följt sitt regemente och flyttats vid tre tillfällen. Första gången år 1796 till Hultsfred, där byggnaderna placerades i en triangulär gruppering som gav namnet Trianon. Matsalsdelen uppfördes som en separat byggnad i form av en officerspaviljong, på Hultsfred under 1840-talet och det var i samband med flytten till Eksjö 1920 som matsalen byggdes ihop med kommendantpaviljongen varpå huvudbyggnaden fick sitt nuvarande utseende.

Vid flytten till Eksjö uppfördes den först intill sjön Hunsnäsen. Trianon fick sin nuvarande placering vid Lunnagård i samband med att I 12 samlokaliseras med Ing 2 år 1994. När I 12 lades ner 2000 tog Swedec över förvaltningen. Trianon drivs idag av en mässförening.

I *Kungl. Kalmar Regemente på Hultsfreds slätt 1685–1918* står det att läsa följande: ”Ett litet extra nöje, som inte fick arrangeras allt för ofta, var en liten loppsexa eller sillsexa uppe på officersmässens takterrass, men när regementschefen eller annat högre befäl inte var närvarande passade de yngre officerarna på att ta den i besittning. Ordspråket säger ju: När katten är borta så dansar råttorna på bordet. Enda möjligheten att ta sig upp på terrassen var att använda flaghissarens stege. Försedd med smör, ost, sill, bröd, öl och mycket annat gott (och så naturligtvis snapsflaskan), allt packat i en korg, äntrade man stegen upp till taket. Där uppe dukades maten upp och man åt och drack av hjärtans lust.”

Boken utgavs 1984 och har förmodligen inspirerat till den taksill som genomförs idag. De äldre mässmedlemmarna är överens om att taksillen i modern tid uppstod när Torbjörn Tillman var chef vid Norra Smålands Regemente I 12 (1987–1991). Första ”taksillen” avåts dock i matsalen då Tillman förbjöd dem att gå upp på taket. Året efter så stod redan de yngre officerarna på taket när Tillman anlände till festen och sedan dess har det fortsatt som en modern tradition.

Numera går mässmedlemmarna upp på taket med ett par silsnittar och lite snaps, spelar igenkännings-signaler för de småländska förbanden samt skjuter salut för dessa, därefter går man in i matsalen och fortsätter med smörrebröd då taksillen oftast genomförs den 5 juni som råkar vara Danmarks nationaldag.

Officersmässen Trianon har renoverats med varsam hand och stort hantverkskunnande – och kan här betraktas i sin vackraste skrud där den får oss att minnas en tid då Sverige hade flera av världens vackraste och bäst bevarade mässar. Bilden visar Trianons baksida vid tiden mässen låg placerad vid Sjöängen.

Smörgåsbord eller andra frukost som den också kallades

FATOST

6 liter söt mjölk (opastöriserad – kan köpas av lokala producenter)
1 msk löpe
1 msk smör till formen

TILLAGNING

Mjölken kokas ihop till c:a 1,5 liter och när den fått svalna tillsätts löpen. Mjölken slås då genast i den smorda formen. När mjölken löpt ihop, sätts den in i ugn och gräddas, tills den fått fin brun färg. Fatost serveras som den är eller tillsammans med mjölk i djup tallrik.

SÖTOST

6 liter söt mjölk (opastöriserad)
1 msk löpe

TILLAGNING

Mjölken ljummas och löpen tillsätts. När mjölken har löpt ihop, skakar man grytan, så att osten lossnar, varefter man låter den koka, tills all vätska kokat in.

Smörgåsbordet började med olika bröd och flera sorters ost. Det som var nytt i slutet av 1800-talet var löksill och konserverade sardiner i tomatsås. Man kunde också finna olika rökta skinkor, tryfferad leverpastej, medisterkorv eller rimmad oxtunga på bordet. Ägghalvor stod framdukat. Ugnsomelett gjord på stuvad kalvbräss eller hummer hade även den sin plats på smörgåsbordet.

Ett jämtländskt smörgåsbord vid tiden 1903, kunde då innehålla följande ingredienser:

MATRÄTTER

Mjukt rågbröd • Hårt kumminbröd • Saltat smör i bit • Röd och vit getost, hårdost (rött band för lagrad ost) • Sötost (se recept) • Fatost (se recept) • Leverpastej • Torkad/rökt korv • Kryddsill • Ansjovis • Konserverade sardiner i tomatsås • Löksill • Öring/Röding med majonnäs och kokt potatis • Ugnsomelett på kalvbräss el. hummer • Medisterkorv • Fläskkorv i skivor • Rimmad oxtunga • Ägghalvor

DRYCKER

Enbärdricka • Öl • Porter • Mjölk • 2 sorters brännvin (renat och kryddat)

KOMMENTAR

Opastöriserad mjölk får inte säljas i butikerna, men går ofta att köpa hos lokala producenter (mjölkbönder). Löpe däremot finns att köpa i dagligvaruhandeln.

Officerstraditioner i förändringens tid

Officersmässen hade många funktioner och låg generationer av officerare varmt om hjärtat. Mässen var officerskårens egendom och ögonsten. Med sin utformning symboliserade den officersyrkets stolta historia. Den är också en viktig del i kulturarvet även om det i dag finns få autentiska mässar kvar. Men det är viktigt att mässens historia lever kvar i våra minnen för där finns ovärderliga bidrag till allas vår historia och kultur. Den svenska mässen är en del av en större tradition och mässarna tillhör på så vis våra folkminnen, understryker bokens författare Mats Ekdahl.

Men denna nya mässbok är ingen resa till det förflutna och det nostalgiska. Däremot förhoppningsvis en kunskapsbok om det förflutna och vad som väntar. Detta sker genom en väsentlig ökning av försvarsanslagen, återinförande av både värnplikten och civilplikten samt skapandet av nya förband.

Inte minst har vi blivit medlemmar i Nato. Det är därför som vi nu vidgar Officersmässen II med några internationella utblickar om mässlivet i andra länder. Men vi glömmer för den skull inte den svenska mäss- och traditionskulturen som fortfarande är viktig såväl i ”inhemsk fält” som i utlandstjänst.

P E T E S S O F Ö R L A G

ISBN 978-91-989615-0-8

9 789198 961508